

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Qvæstio I. Vtrùm demonstretur possibilem esse Angelum & actualiter
existere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

DISPUTATIO XVI.

De natura, & perfectionibus Angelorum.

QVÆSTIO I.

Utrum demonstretur possibilem esse Angelum, & actualiter existere?

SECTIO PRIMA.

Sententia aduersaria ponitur.

P R I M A sententia docet demonstra-
tione à priori ostendi posse Angelos
esse de facto; ita Bannez 1. parte. Zu-
mel & pene omnes Thomistæ; P. Sua-
rez tomo 2. metaphys. disputat. 35. sect. 2. num. 5.
cum aliis, qui omnes conantur pro viribus D.
Thomæ rationem, quæ hoc loco Angelos esse pro-
bat, demonstrationem esse conuincere, efficacis-
simam pro materiæ capacitate vocat Suarez, n. 5.
ad finem.

Probatur primo hæc sententia, quia vniuer-
sum à Deo conditum debet vltimam suam perfe-
ctionem consequi, quæ in eo sita est, vt ad suum
principium Deum scilicet, à quo prodit, redeat,
non autem redire potest, nisi principij sui in se
similitudinem gerat in natura & esse, in quibus
quandam habet perfectionem, vt & omnes effe-
ctus nunc maxime perfecti sunt, quando maxime
agenti causæ assimilantur, est autem diuinus in-
tellectus causa vniuersi: ergo necesse est vt in il-
lo, ad cuius perfectionem aliqua intellectualis
creatura sint, quales sunt Angeli.

Confirmatur, quia ad perfectionem vniuersi
pertinet, vt in eo esset gradus substantiarum
immaterialium; quas Angelos dicimus: sed Deus
condidit vniuersum perfectum: ergo sunt in eo
huiusmodi substantia. Maior probatur; quoniam
ad perfectionem effectus pertinet vt sit perfecte
similis causæ: ergo ad perfectionem vniuersi spe-
ciat vt sit simile Deo quoad fieri possit; cum ergo
Deus sit substantia immaterialis, & intellectu-
alis ad perfectionem vniuersi spectat, vt sit simi-
le Deo, vt in eo sint substantiæ immateriales, &
intellectuales; ratione quarum sit simile Deo
secundum hunc gradum; minor vero per se, &
ex terminis videtur, aut vera aut valde verisimi-
lis; tum quia à perfecta causâ, & summe bona,
quæ nulli invidet, & potentissima, quæ à ne-
mine impediri potest, non debuit effectus pro-
dire, nisi perfectus; tum etiam quia Deus in
condendo vniuerso intendit & communicatio-
nem suæ bonitatis, & suæ perfectionis manife-
stationem, ideoque condidit vniuersum ex variis
rerum gradibus & ordinibus constans, quia nul-
lus per se sufficiebat ad finem, quem in rerum
conditione, & vniuersi perfectione Deus inten-
debat: ergo debuit vniuersum constare ex hoc
ordine rerum, qui maxime ad perfectionem eius
& ad finem prædictum conferre poterat.

Secundo sic probatur, Deus à sua bonitate
tantum motus est ad mundi effectum, cui sam

I. P. Tom. II.

communicant secundum modum assimilationis
ad ipsummet Deum; similitudo autem vniuersi inue-
nitur in altero, vel quantum ad esse naturæ, vel
quantum ad cognitionem: ergo ad hoc vt simi-
litudinem Dei perfecte esset in rebus modis possibi-
libus, oportuit vt diuina voluntas rebus per
similitudinem communicaretur, non solum in ef-
fendo, sed etiam in cognoscendo; cognoscere
autem diuinam bonitatem sola intellectualis crea-
tura potest: oportuit ergo hanc esse.

Vltimo sic probatur, quia Deus continet om-
nes creaturas simplici modo, absque vlla quanti-
tatiua extensione: ergo ad perfectionem vniuersi
oportuit; vt Deum hac etiam ratione illud imi-
taretur, essentque in illo creaturæ intellectu-
ales, Angeli scilicet, qui cognitione continerent
res absque vlla quantiatiua extensione.

Secunda sententia est eorum, qui afferunt eui-
denter à posteriori ostendi posse Angelos esse,
ita Lactantius diuinorum institutionum, libro 2.
P. Molina 1. p. ar. 2. P. Valquez 1. p. disput. 178.
cap. 1. num. 3, qui duo tantum hoc modo Angelos
esse demonstrari posse aiunt: primo probatur hæc
sententia à Peripateticis rationatione illa satis
vulgari ex cæli motu desumpta, qui cum neque
ab ipso cælo sit, vt pote inanimi, nec à sola prima
causa, cum alienum hoc ab eius maiestate &
communi prouidentia videatur, nec à mortalium
aliquo, vt patet ex terminis; superest igitur vt à
substantia creata nobiliori creata sit: sed hæc non
potest esse alia, nisi Angelus: ergo de facto An-
gelus datur.

Secundum argumentum est, quo vtuntur Vas-
quez & Molina; & in hunc modum efformatur,
experimento constat, operationes esse aliquas, &
effecta omnem nostram superantia facultatem;
oracula item, quibus vel absentia, vel futura
impossibilia sciunt mortalibus; quæ omnia princi-
pia alicuius operantis munera esse debent, non
autem alicuius alterius, nisi Angeli: ergo dantur
illi. Maior est nota, & minor patet, quia thiagi-
cis carminibus euocatur principium horum effe-
ctuum operatum; certum autem est Deum in-
cantationibus non trahi. Præterea sæpe talium
effectuum principium in malum culpæ dirigit, &
operatur illud, quod in Deum cadere non potest,
cumque illa mira effecta humanas superent vires,
reliquum est vt à præstantiori substantia sint,
quam Angelum dicimus.

Confirmatur, quia sunt Energumeni, seu ar-
reptitij, quos obsideri, & agi à virtutibus non
informantibus: sed assitibus cernimus; loquun-
tur mira, respondent interrogati quæ humana
diligentia nequeunt sciri, commouentur, exagi-
tantur citissime adeo, vt nulli esse dubium possit
euenire illa omnia à superiori principio, superan-
teque vires humanas.

Nec ad primam confugere causam possumus,
quasi ab illa tantum moueantur, quandoquidem
causa illa mouens energumenos, & arreptitios
multa proferat indigna Deo. Deinde cum ab alio
effici prædicta omnia queant, frustra in causam
primam tantum hæc conuicimus, præsertim
cum arreptitij medicamentis, & musca pro ali-
quo saltem breui temporis spatio interdum sa-
nentur, non certe alia causâ, nisi qua Dæmon
torquere illos nequit; quod facit prauos illorum
comouendo humores, quibus si non vteretur, neq;
eos vexare posset, nec multa miranda in eis opera-
ri. At si Deus solus ea efficeret humoribus corpo-
rum non egeret, ac proinde nec medicina, nec alio
corporeo remedio eius effectus impediretur.

SECTIO

SECTIO II.

Nostra sententia ponitur.

10 **P**rima conclusio: possibilitas Angeli evidenter demonstrari potest, sic omnes Theologi, & melioris notæ Philosophi; hæc conclusio probatur primo argumento, quo vsi sumus *disput. 1. metaphys.* quæstione in qua agitur de subiecto illius.

11 Secundo sic probatur: In anima rationali est inchoatus, & incompletus ordo immaterialium substantiarum: ergo possibile est talem ordinem compleri producendo substantias aliquas immateriales completas, quia quo perfectior est gradus perfectiorem statum ex sua natura petit, qui possibilis est illi, & sine vlla repugnantia potest produci à Deo, verbi gratia, quia gradus substantiæ est perfectus, & datur substantia incompleta, possibilis est substantia completa, in qua compleatur gradus substantiæ, qui in incompleta est inchoatus; vnde qui concederet substantias incópletas, & negaret completas, sine dubio conuinceretur tum petendo ab illo repugnantiam contradictionis, tum etiam ratione facta, quia perfectus gradus petit perfectum statum; atqui substantia spiritalis est perfectus gradus entis: ergo perfectum statum petit sibi proportionatum sine vlla repugnantia; sed quatenus existit in animo rationali est in statu imperfecto, vt pote incompleto: ergo sine vlla repugnantia potest constitui in statu completo, producendo substantiam completam spiritualement.

12 Declaratur amplius, quia gradus completus in Deo est participabilis à creatura, & de facto participatur ab homine, leone, lapide, &c. quæ sunt substantiæ completæ: ergo sine vlla repugnantia potest participari à perfectiori gradu, scilicet à substantia spiritali, quia quo substantia est perfectior, & similior Deo, eo petit maiorem perfectionem in existendo: atqui existentia entis completi perfectior est, quam incompleti: ergo substantia spiritalis, quæ perfectior est substantia corporea, petit existentiam perfectiorem, qualis est completa.

13 Confirmatur ex operatione intellectiōis, & volitionis, hæc enim consequitur ad immaterialitatem substantiæ; sicut autem anima rationalis substantia immaterialis incompleta est; ita operatio intelligendi est in illa quasi inchoata, & imperfecta, & admixta inferioribus aliis operationibus, à quibus aliquomodo pendet, vel originem ducit: ergo non repugnabit dari substantiam creatam, in qua illa operatio intelligendi sit perfectior, & abstractior à consortio corporis, & veluti completa in ordine suo & adæquata eiusmodi substantiæ; illa vero substantia, quæ talem habuerit operationem, necessario esse debet completa, & immaterialis. Theologica etiam ratione sic potest hæc veritas probari, datur supernaturalis operatio creata omnino spiritalis, & omnino independens à corporea re: ergo possibile est subiectum aliquod, & aliquod operans correspondens illi actioni omnino spiritali, & independens à corpore; quod etiam sit completum ens: atqui hoc esset Angelus, vt ex terminis patet: ergo hic est possibilis, maior in Theologia est nota, quoniam datur visio beatifica, quæ omnino spiritalis est, nulla ratione pendens à re corporea: reliqua facile ostenduntur;

nam si accidens quod propter substantiam est maxime completum spirituale omnino esse potest; poterit etiam esse substantia completa spiritalis omnino.

Præterea, operatio est suppositi: ergo si datur pure spiritalis operatio omnino independens à ratione corporea, suppositum respiciet & illi proportionatum, quod sit totaliter spirituale, & independens à re corporea: ergo tale suppositum erit possibile, quia ordo transcendentalis non respicit impossibilia.

Secunda conclusio à priori ostendi non potest demonstratione philosophica vel metaphysica, esse de facto Angelos, seu immateriales substantias homine perfectiores, sic multi Theologi, & Philosophi, & probatur facile, quia actualis existentia Angeli non solum pendet ex possibilitate ipsius, sed etiam ex libera Dei voluntate, quæ decreuerit illum condere; vnde licet primum euidens sit, posterius naturæ lumine ostendi non potest: ergo nec Angelum de facto esse; maior & prior pars minoris sunt euidentes; consequentia legitima est; posterior pars minoris probatur; quia decretum liberum diuinæ voluntatis à priori ostendi non potest; quia nulla est causa, vel motiuum, quod diuinam voluntatem necessitet ad tale decretum habendum: ergo nullo modo ostendi potest à priori habuisse Deum actum, seu decretum liberum, quo statuerit Angelum de facto producere.

Dices, demonstrationem, qua ostendi potest, Angelum de facto existere, non esse à priori omnino, & simpliciter, sed supposito aliquo libero Dei effectu, scilicet vniuerso ab ipso Deo condito colligi ex motiuo, quo inductus est Deus ad productionem illius, & ex natura talis effectus; ex attributis diuinis, & rationibus, quas ipse Deus obseruare debet, vt res, quas producere statuit, digne, atque vt ipsum deest, producat. Ex his inquam omnibus colligi euidenter statuitur etiam Angelum de facto creare, fuisse autem hoc motiuum ipsius Dei manifestationem, laudem, & gloriam passim scriptura testatur, vniuersam vero naturam postulare absolutam sui, & integram, atque omnimodam perfectionem, qua si careret in sui conditione, aut permanentia, non esset iuxta id, quod suapte natura exigit; vt non esset homo iuxta id, quod postulat eius natura, si crearetur absque manibus à Deo; vnde nec factum fuisset vniuersum digne, & conuenienter secundum id, quod ipsius attributa postulant: quare vt iuxta id fiat, creari debet cum prædicta perfectione quæ consistit in hoc, vt nullus gradus essendi illi desit, deesset autem illi vnus, magnæ quidem perfectionis, si deesset illi gradus substantiæ spiritalis puræ, qualis est Angelus, qui plusquam cætera omnia creata Deum manifestat & ad eiusdem laudem, & gloriam conducit.

Sed contra, nam perfectio vniuersi, qua ens per accidens est, non debet ita accipi, ac si essentialiter postulet, vt perfectio eiusmodi sit adesse illi omnem essendi gradum; quo pacto essentialis est homini perfectio rationalitatis, vt essentialiter perfectus in esse hominis existat; alias diuerter perfectus esset ex hoc vniuersum quocumque illi gradu essendi detracto, vel deficiente: vnde fieret in prima sui conditione per quinque priores dies diuersum fuisse essentialiter ab eo, quod incepit esse die sexto, quandoquidem illis quinque prioribus deficit ei gradus rei compositæ ex corpore, & animo spiritali.

Nec

Quaest. I. An dem. possibilem esse Ang. & c. 115

18 Nec valet dicere totum, quod quinque prioribus diebus fuit in ordine ad totum, quod futurum erat in sexto, fuisse; unde extitisse tantum inchoatum perficiendum sexto die, quemadmodum non est diuersus essentialiter homo infans perficiendus in adolescentia.

Quoniam hinc sequitur vniuersum primis quinque diebus essentialiter non fuisse, sed inchoationem illius tantum; nam si gradus essendi aduenturus sexto die essentialis erat vniuerso, sine dubio ante aduentum talis gradus non erat essentialiter vniuersum; sicut quando solum adest corpus, essentialiter homo non est, quia perfectio animi homini essentialis deest; quod si quinque illis primis diebus idem vniuersum essentialiter erat, cum eo quod fuit sexto; manifeste perfectio sexto die adueniens, non est illi essentialis, sed accidentaria prorsus: non ergo essentialiter postulat vniuersum vt tale omnem gradum essendi intra ipsum contineri; neque natura sua omnem illum postulat orbis, nec si aliquis desit, erit contra essentiam vniuersi: quia cum sit ens per accidehs, vt supra dixi, non habet determinatam naturam & essentiam, vt videre est in republica, exercitu, &c.

19 Dices postulare omnem gradum accidentarie, eo modo; quo postulat homo partes integrales, & proprias passionem, sine quibus si crearetur à Deo, imperfectus crearetur; nec secundum id, quod natura humana postulat, quare si vniuersum absque tot rerum gradibus, quor nunc habet factum fuisset adeo certe productum fuisset, non iuxta id, quod illius exigit natura.

20 Sed contrarium manifeste, quia infiniti possibiles sunt gradus distincti ab his, qui de facto dantur; quod ipsi aduersarij concedunt, & euidenti demonstratione patet à paritate rationis inter species, genera, & indiuidua; nulla enim maior ratio datur, cur intra eandem speciem dentur infinita indiuidua possibilia, & intra genus infinitae species, possibiles; & intra substantiam infinita genera substantiarum, & non dentur infiniti gradus entium intra eas vt sic, & ratio à priori est, quia gradus entis sunt obiecta omnipotentiae; quare quia infinita in esse potentiae est, petit infinitos gradus entis tanquam obiectum: ergo si vniuersum petit omnem gradum possibilem actu existentem cum ipso vniuerso; ex quo colligitur, dari actu Angelos si consequenter loquamini, dicendum est vobis actu dari infinitos gradus entium in vniuerso; quia per vos vniuersum petit omnes gradus essendi; sed omnes gradus essendi sunt infiniti: ergo petit infinitos gradus essendi; sed per vos infiniti gradus essendi sunt impossibiles quoad actualem existentiam, id est, est impossibile quod actu existant infinitae: ergo per vos impossibile debet esse, vt actu existant omnes gradus essendi: ergo impossibile est omnino vt vniuersum petat ex natura sua omnem gradum essendi; imò ex vestra solutione sequitur, vniuersum ex natura sua petere gradum supernaturalem gratiae, gloriae, & vniouis hypostaticae, quod etiam ab aduersariis concedatur, concedi tamen non potest, quia fieret naturale suapte natura petere, vt sibi debitum, quod est super naturale; unde non esset supra illius naturam, & consequenter non esset super naturale; & sic gratia iam non esset gratia, quia iam esset debita alicui naturae specificae, vel genericae; quanquam nulli esset indiuiduo debita; quia gratia est omnino indebita naturae vt

I. P. Tom. II.

sic; probatur sequela illa praecipua, quia hoc vniuersum vt constat rebus naturalibus, non est completum, & perfectum in ratione vniuersi, nisi adiungatur illi gradus supernaturalis, & ex alio capite, si Deus creaturus est illud iuxta naturae illius exigentiam, debet illud creare perfectum: ergo cum rebus supernaturalibus, gratiae, gloriae, & reliquorum; ergo debetur talium rerum supernaturalium productio vniuersae naturae: ergo est debita gratia vniuersae naturae: ergo est debita illa alicui naturae, vniuersi scilicet; at non secundum omnem creaturam, quae in illo est: ergo secundum rationis capacem, quia haec sola gratia capax est: ergo huic naturae, quae generica est, debetur gratia, ac proinde non est indebita naturae, & indiuiduo: ergo nullo modo est gratia.

Dicetur deberi vniuerso, vt constanti naturali, & supernaturali rerum ordine, atque vt constat posteriori deberi gratiam, quod mirum non est, quandoquidem posita re supernaturali non est contra naturam gratiae, vt haec illi debeatur; sicut non est contra naturam gloriae, quae gratia consummata est, deberi homini supposita in illo gratia.

Sed contra, quia hic non est quaestio ex suppositione, id est posito quod vniuersum consideratur vt aggregatum ex omni entis gradu; nam in hoc sensu nulla poterat esse dubitatio; unde si ex suppositione huius argumentum formatur, supponitur quod erat probandum. Vnde enim constat postulari à Deo, aut debere Deum si condere vult vniuersum aliquod, condere id, quod vniuersalissimum est, vt ita dicam, & non posse nisi agendo contra naturam rerum, condere vnum vniuersum; quod ideo vniuersum sit, & ita dicatur, quia continet omnem gradum entis naturalis, &c. vnde vt aduersariorum responsio aliquid valeat, hoc modo argumentum formandum, est; hoc vniuersum vt in ratione vniuersi perfectum sit, postulat omnem gradum entis, quatenus naturale vniuersum omnibus numeris absolutum existit; sed ordo supernaturalium est entium gradus: ergo postulat ad hoc vniuerso.

Contra quam consequentiam militat omnia de gratia posita, & praeterea falsum est, vniuersum in ratione vniuersi omnem gradum entis postulare; sed tantum multos, & omnes necessarios, atque sufficientes in ordine ad finem condentis vniuersum; vnde distingui potest vniuersum in bonum, melius, & optimum, seu in absolutum, absolutius, & absolutissimum: ita vt hoc postremum omnem gradum entis possibilis contineat, verum vt dixi, nulla est ratio conuincens, deberi Deum hoc producere, si vniuersum efficere velit; nam illa, quae afferri possunt de optimo à Deo in vnoquoque genere amando, idque necessitate quadam morali, & falsa sunt & in materia de praedestinatione à me late explosa manent: satis ergo erit, si Deus volens condere vniuersum, condat id, quod omnium rerum naturalium gradu consistit, aut illis omnibus duntaxat, qui necessarij sunt ad finem, quem ipse conditor voluerit comparare, quia ratione imperfectum non erit tale vniuersum, etiam si aliqui rerum gradus illi desint; unde neque erit factum in statu naturae ipsius aut repugnante, aut minus conueniente.

24 Alias fatendum necessario erit post Iudicij diem, aut non esse futurum vniuersum, aut imperfectum esse, in statuque ipsius naturae repugnante,

repugnante, cum defuturus illi sit gradus omnium mixtorum inanimatorum, qui & magnus est, & multa & varia genera comprehendit; quoniam ad finem intentum à Deo non conducunt post illum diem præfata mixta; atque ut tunc ridicula esset argumentatio, qua quis putaret se ostendere mixta esse actū; quia vniuersum omnem gradum entium debet comprehendere, ut sit perfectum, & iuxta ipsius naturam; ita & nunc debile argumentum formabitur ad probandum esse Angelos actu ex vniuersi perfectione, atque natura; quoniam responsio ad manum est; vniuersum nimirum tantum ea omnia postulare, quæ necessaria sunt ad finem consequendum à suo conditore intentum; & quanquam huius scopus fuerit propria manifestatio, laus, & honor, cum hæc omnia sufficienter comparentur creato in vniuerso homine, à quo præfata possunt provenire, non est cur ex conditoris sine necessario debeat deduci Angelorum creatio; quoniam etsi præstantius omnia dicta per angelicam naturam acquirantur à creatore, non tamen necessitate aliqua mouetur, aut debet præstantius creari; vnde ipsius libertati relinquitur locus, & consequenter desit iam ut necessarium principium ex duobus, quæ requiruntur ad demonstrationem, qua esse Angelos conuinci debet.

25 Confirmari hæc poterant ex ipso vniuerso ut nunc est, in quo non omnia elementa naturalem ipsius locum occupant, ut ipsi aduersarij docent; cum aqua infra terram discooperatam sit, quæ natura sua postulabat esse supra, ideoque tota terra sua etiam natura exigebat esse sub tota aqua; non tamen quod aliter contingat absolute imperfectum nunc esse vniuersum, eo quod ad finem intentum à conditore sic debeant elementa esse; ergo eadem ratione poruit eum finem sibi præscribere conditor, ad quem conduceret Angelos non esse, nimirum ut ostenderet liberam sibi esse illorum creationem, neque pendere ipsum, aut egere gloria & honore, quibus ab Angelis afficiendus esset, quod satis est ut ostendi non possit ex fine creatoris argumento desumpto; Angelos de facto esse licet possibiles esse euidenter demonstraret ut supra diximus. Nam causa efficiens ex sua natura petit assimilare effectum suum sibi, vnde quo effectus similior causæ, eo aptior est, ut ab illa possit produci; cum ergo Deus sit prima causa omnium, & ipse sit substantia spiritualis completa, possibilis quodammodo, & tali causæ magis consentaneum est, ut ab illa prodeant immateriales substantiæ completæ, quam materiales, & immateriales incompletæ.

26 Vnde quidam Philosophi opinari sunt, materiam primam propter suam imperfectionem, & dissimilitudinem, quam cum Deo habet, utpote pura potentia cum puro actu, non esse à Deo, in quo quidem decepti sunt, in eo tamen quandam veritatem adumbrarunt, quod substantia creata quo actualior, & immaterialior, eo est Deo similior; & ideo conformior diuinæ virtuti, & ex hac parte quodammodo possibilior; si tamen in hoc potest esse magis, & minus; & idem argumentum sit ad probandum, possibilis esse producere Angelum, quam spirituales substantiam incompletam, verbi gratia, animam rationalem; quia si illa, quæ minus perfecta est, potest esse immaterialis, multo magis poterit illa, quæ est perfectior.

27 Dices, id non inferri recte; quia substantia incompleta interdum simplicior est, quam comple-

ta, & ex hac parte potest esse immaterialior; nam etiam anima equi, licet materialis dicatur, quatenus pendet à materia, tamen re vera est minus materialis, quam equus; quia non constat intrinsece ex materia, sicut equus.

Respondetur hoc recte procedere, quando substantia incompleta comparatur ad completam, cuius est pars; nos autem non ita argumentamur; sed ex vna substantia incompleta talis ordinis, & perfectionis colligimus posse dari aliam in suo ordine completam, & quæ non sit pars alterius; in qua similis perfectio nobiliori modo inueniatur; atque hoc modo videtur ratiocinatio per se nota quia si illa perfectio non repugnat rei minus perfectæ, cur repugnabit ordini rerum perfectiorum?

§.

Tertia conclusio ponitur.

Esse Angelos à posteriori non potest demonstrari philosophica demonstratione aut metaphysica, sic Pater Valentia, & probatur facile; nam si aliqua demonstratio à posteriori esse posset, de hac re maxime illa desumpta ex Magorum effectis & arreptitiorum experimento; at illa nullo modo est demonstratio: ergo. Maior est nota, minor probatur, quia omnia illa effecta possunt esse ab aliis causis secundis & de facto nonnulla interdum sunt; ergo non conuincunt esse Angelos, qui illa operentur. Irobatur Antecedens; quia posse ab humanis animabus corpore solutis Dei permisso confirmant historiæ fide dignæ; exempli gratia in Iaponia nostro sæculo ita contigisse Patres Societatis Iesu scribunt; nam eati cuiusdam vita functi natus ingressa corpus ita crudeliter vexavit diu, ut & miserationem excitaret omnium & admirationi fuerit ipsis. Præterea Samuëlis animam se ab inferis euocasse credidit Pitonissa, & in Lucano Thessalia insignis saga Pompeij filij rogatu exitasse ab Orco putauit se occisi militis in prælio animam, & coegisse humanum cadaver ingredi, ut interrogatis responderet.

Quod si aliquis neget posse hominum defunctorum animas cationibus cieri magicis, demonstrandum illi est vnde constet id esse impossibile; nam si huius idcirco possibilitatem negat, quod eiusmodi animæ perpetuis additæ suppliciiis apud inferos nequeant inde huc vocare, & venire, perpendat ipsos etiam Demones eisdem cruciatibus manipatos esse, idque non obstat ut vocati veniant.

Et si responderit Dei permisso hoc contingere, superest ut ostendat idem permittere Deum non posse vita functorum animis, quod cum demonstrari non possit, fateri tenebitur, nullum esse illud à Magia peticum experimentum ad rem demonstrandam.

Vidit fortasse hoc Raphaël à Turre, secunda secunda, de magicis, & Lamiis disputans, & sic aliam excogitauit solutionem; ait enim mira, quæ perficiunt magi ab animabus istis fieri non posse; quoniam si cum proprium corpus informant, sic illud mouere, immutare non possunt; qua ratione cum assistunt duntaxat alieno, sic agere valebunt.

Sed friget ratio, nam cum virtus vnita sit fortior seipsa dispersa, & pluribus intentus minor sit ad singula sensus; anima vero, dum formæ officium præstat, & pluribus intenta sit, & illius virtus

Quaest. I. demon. possibilem esse Ang. &c. 117

virtus per multa veluti dispergatur; contra vero cum tantum affligit, & mouere corpus studet, vni tantum vacet minui, totaque quanta potest vis sit intentā illi, mirum non est, si ea possit efficere in corpore, quod vexat, quae dum informat, nequit.

34 Vltima conclusio: neque demonstratione morali, quae vera, & propria demonstratio sit, Angelos esse de facto potest ostendi, non enim tamen tota morali disciplina principium aliquod evidens est; vnde colligi demonstratiue queat esse de facto Angelos, illud enim, quo aliqui hoc euincere arbitrati sunt, nimirum tortores in quavis re publica esse debere, qui nocentes puniant, esse autem rem publicam humanum genus, & nocentes in illo, quos necessum sit in alia torqueri vita; quando culpis contaminati protervi ex hac discedunt vita, non sunt vero alij, qui carnicum exercere officium possint, nisi Dæmones, qui Angeli sunt: ergo sunt Angeli.

35 Hoc inquam argumentum nec demonstratio est, nec esse potest; nam quemadmodum in praesenti vita hominis, homo tortor est; ita & in alia animae anima potest esse diuinæ iustitiæ vindex; dixi vera, & propria demonstratione morali, Angelos esse ostendi non posse; nam in propria, & abusiua potest; est autem hæc quæcunque admodum probabilis ratio, vt est illa desumpta ex perfectione vniuersi à D. Thoma fabricata, propter quod illa vsi sumus nos libris de anima, ad probandum animam esse spirituales, illa præterea, quæ deprompta est ex Magia, aliisque experimentis, quibus omnibus prudenter humanus intellectus permoueri potest ad assentiendum, Angelos esse.

S.

Quid fide tenendum sit.

36 Dicendum est sine dubitatione, Angelos de facto esse; quod orthodoxa fides aperte docet, innumera enim sunt diuinarum literarum testimonia, quibus Angelos existere traditur discretissime; nam præter verba Psalmi 103. ibi [qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem vrentem] quem locum explicat D. Paulus ad Hebraeos 1. de Angelis, dum probat, illos esse inferiores filio Dei, quippe qui non vocantur à Deo filij, intellige per naturalem generationem, sed ministri; vnde paulo post reuocantur spiritus administratorij; quia propter sensus verborum est, qui spiritus, quos condidisti Angelos & nuncios tuos facis ministrosque agiles, & efficaces in exequendis mandatis tuis instar flammæ vrentis, & volantis; sunt etiam alia id ipsum significantia, v.g. verba Psalmi octauī, [minuisti eum paulominus ab Angelis:] quæ interpretatur idem Paulus ad Hebraeos, cap. 2. de iisdem spiritibus, in illis autem aperte asseritur, esse aliquas substantias hominis superiores, quales esse non possent nisi essent intellectuales. Præterea Tobia, cap. 12. eum Raphaël dixisset, se esse vnum de septem Angelis, qui stant ante Deum, dixit, se cibo inuisibili vti, quo dicto ablatus est à conspectu Tobiae; quibus verbis, & facto indicauit subtilitatem naturalem, propter quam eiusmodi substantiæ dicuntur spiritus; idem aperte docuit Christus Dominus Math. 22. respondens Saducæis illis verbis [in resurrectione, neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei,] &

alibi, dum dixit, [Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui est in cælis;] decernitur hæc veritas in septima Synodo actione 5. & in Concilio Lateranensi capite Firmiter, & reliqua tam vnanimi consensu, vt superfluum sit illa referre.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta aduersaria soluantur.

37 Ad primum argumentum respondetur, satis consequi omnia illa per vnam hominis naturam; hæc enim & ad suum principium, Deum nimirum, à quo prodit intellectus, & voluntatis actibus redit, & similitudinem exprimit in se, quia illius imago est secundum illud, faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram; de quo supra latissime; atque vti Deus per intellectum, & voluntatem operatur; quo pacto veluti scopum, & vltimum finem recta collimat per suos actus, vt dixi; sunt autem formæ intra hominem, id est ideæ, per quas operatur homo; quemadmodum etiam in Deo sunt; item media intellectione res sunt in homine, vti & sunt in Deo proportionaliter, & quemadmodum Deus à sua bonitate motus est ad creandum vniuersum, quam bonitatem ipse Deus cognoscit, ita & homo diuinam bonitatem percipit, & ab ea motus operatur; quæ omnia satis sunt, vt vniuersum assimiletur Authori suo Deo; & perfectum sit ea perfectione, quæ respondere possit fini, quem Deus posset intendere; quamquam Angelos non creasset.

38 Ad confirmationem respondeo effectum à libera causa procedentem similem esse debere suæ causæ, iuxta finem honestum à causa intentum, nec posse maiorem similitudinem stante causâ, & effectus conditione deduci; quamvis illa sit possibilis, constat autem Deum esse causam liberam vniuersi, & potuisse finem aliquem intendere in vniuersi effectione, qui optime compararetur, ea tantum similitudine ipsius vniuersi ad Deum, quæ inueniri potest absque Angelorum creatione; quod vt clarius pateat, aduertendum est, vniuersum vt ex metaphysica constat, & Philosophia ens per accidens esse à decreto diuino in sui existentia pendens, nihil Deo boni, aut utilitatis intrinsece afferens, nullamque illi necessitatem imponens, qua teneatur seu constringatur, vt illud tot rebus constans pluribus, vel paucioribus constituat, aut conseruet; vnde quemadmodum omnino liberum fuit Deo statuere apud se vniuersi huius conditionem, & ipsam temporum initio eam exequi; ita omnino liberum fuit his, & non aliis rebus compositum efficere; atque ita faciendum fore à se decernere: quæ omnia cogunt ad asserendum, nullo modo posse rigorosissima demonstratione probari actu existere vniuersum; constat enim ex Dialectica Post. 1. demonstrationis vere, ac proprie principia necessaria protus esse debere aut simpliciter, aut ex suppositione; vnde communis demonstratorij syllogismi definitio constat illis particulis, necessariis, immediatis, &c. quod Aristoteles explicuit dicens [scire autem simpliciter, & non sophistico modo arbitramur vnumquodque, quando cognoscimus cognoscere per causam, & quoniam illius est causa, & quoniam non est contingens aliter euenire] quibus postremis verbis necessaria esse debere principia demonstrationis docuit, & quamquam verum sit non æqualem in omnibus necessitatem ad demonstrationem conficiendam postulari,

lari, ut neque eandem certitudinem, & claritatem ut vera & propria demonstratio sit quemadmodum ipsemet admonet Aristoteles; nihilominus vera, & non adumbrata necessitas, certitudo, & euidencia in principiis demonstrationis exigitur, ut huius illa vera principia sint, alias vera, & propria demonstratio non erit ratiocinatio, ut ex illis constat, sed ad summum probabilis, & sane in presenti de vera & propria demonstratione, qua esse Angelos conuincit possit mens, nobis est sermo non de apparenti aliqua ratione, aut probabili.

39 Neque satis erit respondere pro materiae capacitate, omnia hæc accipienda esse; nam si sensus sit quoad gradus maioris, vel minoris necessitatis, claritatis, & certitudinis, facile id dabimus, verum ad rem non erit, si de ipsa demonstrationis natura, & conditione agamus, quasi materiae aliqua sint in quibus satis ad veram demonstrationem censeretur necessitas quædam veluti apparens; neque postulari propria, & vera possit, alias multorum fidei catholicæ mysteriorum congruentias, & rationes probabiles veras esse dicemus demonstrationes; cum ad illa confirmanda, & illustranda convenientissima rationes excogitatae sint iuxta capacitatem materiae, præcipue cum urgentiores reddere impossibile omnino videatur in hac vita mortalibus.

Ad secundum argumentum, & ad reliqua patet ex dictis.

40 Ad primum primæ sententiæ argumentum respondent gravissimi Doctores demonstrationem non esse, quoniam in primis non est evidens, celos inanimatos esse. Denique ut manifestum hoc sit evidens, non est ab innata sibi non movere eos virtute, quæ illos suapte natura ferat in circulares motum, non propter se, sed propter universum, ut dicunt communiter Philosophi de lapide ascendente sursum, ne detur vacuum, hic enim ipsa impellente lapidea natura sursum attollitur, non propter se, sed propter totius universi bonum; quod vacuum non patitur; ne veto aliquis ad hanc impingat lapidem, & ex eo velit colligere cæli motum violentum fore, ut lapidis ille violentus est; ad hoc enim possemus respondere, illum motum non fore violentum, quia non est contra impetum naturæ ut est lapidis, qui est contra gravitatem; cæli enim nullam qualitatem haberent oppositam tali motui, sed potius qualitatem ingentiam omnino proportionatam illi; eo quod cælum causa universalis sit omnium influxuum sublunaribus convenientium; aliud notius exemplum subiiciamus; fertur suapte natura in scrobem, aqua si terra declivis, non ut scrobis impleat vacuum, quando permeante aëre nihil in scrobe vacui est, sed quod naturæ institutio sic postulat ut quoties elementa coeant in vniuersi constructionem aqua inferiorem aëri locum sibi postulet; eadem affirmari posset ratione, celos in vniuersi structuram concurrentes, ut suapte natura postulant supremum omnibus occupare locum, ita & vendicare sibi ingentium perpetuum motum, non in sui commodum, sed in totius vniuersi utilitatem, cuius motus principium sit innata ipsius qualitas, ut motus aquæ ad locum inferiorem aëre, innata ipsi aquæ gravitas; cumque Aristoteles non demonstraret cælorum motum proxime à sola prima causa non procedere, nihil est quod nos cogat, & conuincat euidenter asserere, Angelos dari, qui celos moueant quamvis longe probabilius sit hoc munus demandatum fuisse intelligentiis, quod Patres Ecclesiæ docent,

& scriptura insinuat; illud enim quod innuere videtur, & aliqui certum putant omnino futile est, videlicet indiguum esse celos immediate à Deo moueri; nam qui hoc asserunt, videntur incidere in opinionem Philosophorum, docentium Deum non concurrere immediate cum causis secundis ad omnes illarum operationes, quod ut falsissimum, & periculosum in fide reiecinus in *Physicis*, & *tract. de Deo*, dum de concursu ipsius cum creaturis egimus. Cum autem verum sit, Deum immediate concurrere, nulla erit indecentia respectu ipsius in tali concursu. Neque in hoc quod Deus solus concurrat, potest aliquid inconueniens reperiri; cum Deus solus producat mures, angues, & alia id genus, quorum causam secundam non possumus assignare; certe enim cælestes illos orbes immediate, & solum à Deo cieri, nullum arguit absurdum, & incommodum, ut ex ipsis terminis patet.

QVÆSTIO II.

Primum Angeli solo numero differant, aut necessario sola specie.

SECTIO I.

Sententia aduersaria ponitur.

Prima sententia docet omnino implicare posse creati duos Angelos eiusdem speciei, ita aliqui ex Thomistis, ut Herbeus in 2. *dist.* 3. q. 2. art. 2. & alij; sed præcipue Caietanus in 1. p. D. Thom. q. 50. art. 4. & lapæ alij; latius tract. 3. opusculor. & tract. 7. de ente, & essentia, cap. 4. q. 9. attribuant hi Authores D. Thomæ hanc sententiam, quia videtur illis verbis, *Impossibile est*. Probatur 1. hæc sententia; quia sola materia est principium intrinsecum distinctionis numericæ; sed omnis Angelus possibilis caret materia; ergo nullus Angelus possibilis distinguitur solo numero ab alio.

Secundo sic probatur, quia essentia abstracta, & per se, ac absolute subsistens, non potest multiplicari numero, quia habet totam perfectionem suæ speciei; sed Angelus est forma abstracta, & per se subsistens: ergo.

SECTIO II.

Sententia ponitur.

Prima conclusio: bene potest Deus producere plures Angelos numero solo diuersos eiusdem speciei, sine ulla implicatione contradictionis.

Probatur primo, quia Deus in vnaquaque perfectione, in qua est participabilis à creatura est infinitus, & quæcunque creatura in quacunque perfectione participata est finita, & limitata, sed ratio individui in vna specie Angelis, & ipsa species est perfectio contenta in Deo, & est participabilis à creatura: ergo est infinita, & infinite participabilis: ergo unusquisque Angelus limitate, & finite, & non adæquate participat illam perfectionem contentam in Deo, unde Deus excedit in infinitum participabilitate vnamquamque creaturam participantem: ergo supposita participatione

Gabrielis